

Iako u Crnu Goru godišnje uđe i utroši se oko 50 tona baterija, svega nekoliko stotina kilograma preko ovlašćenih kompanija vrati se u inostranstvo na reciklažu ili bezbjedno odlaganje. Najveći dio završi u komunalnom otpadu, što predstavlja ogroman rizik po životnu sredinu i zdravlje ljudi. Distributeri i prodavci, uprkos zakonskoj obavezi prepisanoj iz EU, uglavnom ne preuzimaju istrošene baterije na mjestima gdje se nabavljaju nove, a rijetki su i reciklažni centri koji to rade - pokazalo je istraživanje CIN-CG/Monitora. Kao i u EU zakonodavstvu tako i u domaćem, baterije se tretiraju kao opasan otpad. One mogu da sadrže opasne materije - olovo, kadmijum i živu. Teški metali imaju dalekosežne negativne efekte na životnu sredinu i zdravlje ljudi. Procesom raspadanja i razgradnje teški metali odlaze u zemlju, ali i u podzemne vode, i potom u lanac ishrane. Sa druge strane, ukoliko se spale, teški metali dospijevaju u vazduh u vidu sitnih čestica, a dalje opet u zemljište i vode. Baterije, akumulatori, čađ, otpad od boja, lakova i ljepila, motorna ulja, pesticidi..., neki su od opasnih otpada sa kojima smo često u kontaktu, podsjeća biolog Vuk Ikočić iz Organizacije KOD. On podsjeća da se kazne za miješanje otpada i nepravilno odlaganje kreću od 1.000 do 40.000 eura. Ekološka inspekcija, međutim, nema precizne podatke o izrečenim kaznama, koje se, sudeći prema odgovoru na pitanja CIN-CG/Monitor, uglavnom odnose na nezakonito prikupljanje i postupanje sa akumulatorima za motorna vozila i druge namjene.

Tokom 2018. i 2019. godine, prema podacima Uprave carina (UC), uvezeno je više od 1,3 miliona primarnih baterija. Razlika između primarnih i sekundarnih baterija je što sekundarne baterije mogu da se dopune, dok je primarnim znatno kraći rok upotrebe. Podaci Monstata se donekle razlikuju od UC i govore da je 2018. uvezeno više od 700.000 primarnih baterija, 2019. godine 875 hiljada, a od januara do novembra prošle godine 716 hiljada. Akumulatora za motorna vozila i druge namjene se uveze znatno više: 2018. - 4,7 miliona, 2019. - 4,4 miliona, a od početka do novembra protekle godine 3,5 miliona. Izvjesno je da dio baterija namijenjenih domaćinstvu stiže i mimo carinske procedure i prodaje se izvan zvaničnih tokova na pijacama i buvljacima. Monstat nema podatke, niti procjenu o tome koliko jednokratnih baterija godišnje potroši jedno domaćinstvo, kao ni o količini baterija i akumulatora koji završe na otpadu, saopštili su za CIN-CG/Monitor.

Vasilije Seferović, izvršni direktor DOO Čistoća Herceg Novi, kazao je za CIN-CG/Monitor da godišnje sakupe oko 330 kilograma baterija. Ali, preciziraju, to su isključivo baterije koje iskoristi Čistoća u procesu rada. Selekciju baterija iz ukupne količine otpada koja se prikuplja ne obavljaju, a nisu za to ni registrovani.

Da svijest o odlaganju opasnog otpada nije dovoljno razvijena pokazuju i podaci Odjeljenja za upravljanje otpadom Čistoće d.o.o. Podgorica. Od januara do kraja oktobra prošle godine,

na šest reciklažnih dvorišta kojima gazduju, odloženo je svega 62 kilograma baterija. U slučaju da ne postoji održivo krajnje tržište za proizvode recikliranja, ili ako detaljna procjena uticaja na okolinu, poljoprivredu i društvo utvrdi da recikliranje nije najbolje rješenje, države EU mogu da odlažu otpadne prenosne baterije koje sadrže kadmijum, živu ili olovo, na odlagališta ili u podzemna skladišta. Upravljanje ovom vrstom otpada u Crnoj Gori uređeno je Zakonom o upravljanju otpadom. Dozvolu za izvoz opasnog otpada je u ovoj godini za sada dobio samo Hemosan, prema podacima sa sajta Agencije za zaštitu životne sredine. Tokom prošle godine, pored ove kompanije, dozvole su imale Valgo Montenegro (za izvoz zemljišta i kamena koji sadrži opasne supstance), Matej - Cetinje (za otpadna mineralna ulja) i SS Alga Nikšić (za otpadne olovne baterije punjene kisjelinom). Najčešće, otpadni akumulatori izvoze se u Austriju, Sloveniju, Srbiju, Bugarsku i Republiku Češku. Prema aktuelnoj klasifikaciji, ni Agencija nema podatak koliko se odnosi na baterije za domaćinstvo. Iz Agencije napominju da u Crnoj Gori zvanično ne postoji nijedna firma koja se bavi obradom (preradom) akumulatora i olovnih baterija. Iz Hemosana objašnjavaju da postupak reciklaže podrazumijeva fizički proces tretmana istrošenih baterija i obično se sastoji iz "sortiranja, magnetne separacije, rastavljanja i mljevenja (drobljenja)". Metalni ostaci mogu da se prerade različitim procesima, pirometalurškim ili hidrometalurškim. Proizvodi ovih procesa su legure metala ili rastvori koji sadrže jone metala.

U Nacionalnoj strategiji za implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine 2016-2020. ističe se da "u sistemu upravljanja otpadom, u Crnoj Gori još nijesu u potpunosti primijenjeni osnovni principi na kojima se zasniva upravljanje otpadom u EU, iako su integrisani u Nacionalnu 25. strategiju upravljanja otpadom i Nacionalni plan za upravljanje otpadom". U ovom dokumentu navodi se da nijesu poštovani zahtjevi utvrđeni Direktivom 93/86/EEZ (označavanje baterija) iz 1993. godine, a djelimično jesu Direktivom 2006/66/EZ (baterije i akumulatori) iz 2006. Najvažniji cilj direktive iz 2006. godine je da "države članice, s obzirom na uticaj na okolinu, preduzimaju potrebne mjere kako bi se, što je više moguće, vršilo odvojeno sakupljanje otpadnih baterija i akumulatora i kako bi se smanjilo odlaganje baterija i akumulatora kao miješanog komunalnog otpada s ciljem postizanja visokog nivoa recikliranja svih otpadnih baterija i akumulatora". Propisane su i najniže stope sakupljanja koje treba da postignu države članice: 25 odsto do 26. septembra 2012, 45 odsto do 2016. godine. Crna Gora praktično još nije ni počela. Da bi hitno trebalo da se nešto preduzme, govore i podaci koje je u decembru prošle godine Ministarstvo održivog razvoja i turizma objavilo u Nacionalnom planu implementacije Minimatske konvencije o živi za period 2021-2025. U njemu se navodi da je glavni izvor ispuštanja žive nezakonito odlaganje komunalnog otpada (940 kg žive godišnje) i odlaganje otpada (692 kg

žive godišnje). Uredbom o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade opasnih baterija i akumulatora, iz juna 2012. godine distributeri imaju brojne obaveze koje očigledno ne poštuju. Na prodajnom mjestu trebalo bi da besplatno preuzimaju otpadne prenosive baterije i akumulatore, bez obzira na njihovo porijeklo i bez uslovljavanja kupovinom nove prenosive baterije ili akumulatora. Posude za odvojeno sakupljanje i privremeno skladištenje preuzetih otpadnih prenosivih baterija i akumulatora morale bi da budu postavljene i vidno označene.

Izvor: vijesti.me